

Am avut, în ultimul timp, îngrijorător de puține prilejuri de a vorbi despre teatrul televiziunii. Spectacolele remarcabile nu au fost, teatrul nu mai are zilele și orele lui în programul săptămânal, filmul triumfă, cucereste spațiu, ca pentru a sprijini teza desuetudinii și dispariției artei teatrale, triumfă apoi concursurile (au apărut foarte multe și foarte diverse), triumfă divertismentul, dar și prelegerile didactice. Nimic grav în toate acestea; poate că teatrul nu este telegenic (imposibil), poate că nu este iubit de marile mase ale telespectatorilor (nu cred), poate că nu există un repertoriu, poate că nu există regizori, actori, dramaturgi capabili să se adapteze specificului televiziunii... Dar nu, toate aceste ipoteze sînt neverosimile.

Tocmai cînd mă pregăteam să scriu o elegie (sau un pamflet) la dispariția treptată a teatrului de pe micul ecran, televiziunea a redescoperit teatrul. Și nu numai atât. A redescoperit o valoare dramatică autentică, virtuțile ei spectaculare și chiar telegenice. Este vorba de *Ciuta* lui Victor Ion Popa. Și a descoperit un foarte bun regizor de televiziune în persoana regizorului de film Geo Saizescu. (Oare prezența regizorilor de film la televiziune — Iulian Mihu, Savel Știopul, Andrei Blaier, Radu Gabrea și, acum, Geo Saizescu — va constitui o treaptă esențială către specificitate?..)

Ciuta ne-a apărut neașteptat ca o piesă modernă (este și meritul adaptării semnate de Geo Saizescu, ca și al interpretării severe, antimelodramatice), o dramă a absolutului, a ireconcilierii, a refuzului de a accepta compromisul, drama purității într-o

existență impură, otrăvită de mecanicism. Subțind tonurile patriarhaliste, pe care excelentul scriitor le-a împrumutat din doctrina literară dominantă în epocă, regizorul a păstrat în prim-plan sensul fundamental al luptei personajelor pentru supraviețuire, pentru apărarea demnității și dragostei lor. Carmen Anta și Octav Șoimu nu mai sînt pur și simplu victimele invaziei brutale a spiritului capitalist în viața pașnică și patriarhală a orașelului sadovenian, imaginat de Victor Ion Popa, ci simbolul inadapării funciare la o lume a intereselor egoiste, al noncomunicării structurale, al rezistenței la asaltul dezumanizării.

Geo Saizescu a montat spectacolul într-un ritm cinematografic, cu tăieturi nervoase și sigure în montaj, cu o infinitate de mișcări ale aparatului, dar nu făcute la întâmplare — cum se mai vede nu o dată la televiziune — ci în acord cu gradația dramatică și nevoia de descoperire a dramei, a caracterelor, a tonurilor. Să admitem că aceasta ține de profesia regizorului de film. Dar dacă televiziunea împrumută de la cinema ritmul și diversitatea dinamică a obiectivului, tot este un câștig. Remarcabilă mi se pare și concepția regizorului asupra distribuției, pornind de la două roluri-cheie: Carmen Anta și doctorul Micu. Au fost distribuiți aici doi actori prin excelență moderni ca joc. Mariana Mihuț a interpretat cu discreție și interiorizare aspră rolul lui Carmen, ocotind ferm tentația melodramei și stabilind o transmisie cerebrală a zberii personajului. A obținut conform principiului inatacabil al lui Camil Petrescu, o potențare a dramei prin luciditate. Celălalt rol-cheie, al doctorului Micu, în interpretarea inteligent-ironică a lui Fory Etterle, a devenit altceva decît expresia unui tradiționalism provincial lezat de asaltul oronilor burgheze. Doctorul Micu se înfățișează ca un intelectual de civilizație modernă, impermeabil la corupție, deținător al unui ideal de cinste și libertate interioară. Între aceste roluri, se structurează perfect tipul parvenitului vulgar și abil Costea Moceanu, excelent interpretat de Șt. Mihăilescu-Brăila (care a folosit mult din distribuirea sa în repertoriul ionescian), tipul romanticului lucid, adus de regizor și de interpret mai aproape de personajele lui Camil Petrescu — Octav Șoimu (Emil Hossu), apoi rolurile de relație și culoare ireproșabil realizate de Eugenia Bădulescu, Ninetta Gusti, Ion Besoiu și Mariela Petrescu.

Prin urmare, *teatrul există*. Chiar la televiziune.

Mă obsedează de multă vreme — n-am ascuns această obsesie, dimpotrivă, am mărturisit-o, în mai multe rânduri, în paginile îngăduitoare ale revistei *Teatrul* — absența

Eugenia Bădulescu și Mariana Mihul
în „Ciuta” de Victor Ion Popa

dialogurilor din emisiunile televiziunii. Nu numai fiindcă iubesc teatrul, sau fiindcă nu concep viața fără dialog, sau fiindcă privesc dialectic realitatea; ci, pur și simplu, fiindcă e monoton și plicticos să prezinți totul, absolut totul, dintr-un singur punct de vedere chiar dacă acest punct de vedere este exprimat de mai multe persoane (alese însă parcă anume cu scopul de a obține unanimitatea). Continui să cred că televiziunea, prin amploarea (ca să nu spun *tirajul*), pe care o are ca mijloc informațional și publicistic, nu se poate suprapune unei publicații oarecare, nu poate fi exponentul unei persoane, al unui grup de persoane, al unei opinii, al unui curent de opinii. Calitatea aparte a televiziunii stă tocmai în capacitatea ei de cuprindere, în diversitatea posibilă, în simultaneitate. Dacă într-o revistă oarecare, dialogul se poate purta de-a lungul a cel puțin două numere succesive, la televiziune este posibilă concomitența dialogului, urmărirea lui *pe viu* (ca să folosesc o sintagmă specifică), într-o singură emisiune, cu ambii termeni de față. De ce, în anchete sociale, la „Reflector”, la „Poșta T.V.” sau în unele emisiuni științifice se poate dialoga de pe poziții diferite, iar în problemele de artă, literatură, cultură în general, totul trebuie să ia forma monotonă a expunerii, a cronicii, sau a rezumatului, cu oratori plictisiți sau copleșiți de sarcina dificilă de a vorbi unui imens auditoriu? De ce tocmai în artă, unde gusturile și preferințele au un rol atât de mare, unde procesul de recepționare implică în cel mai înalt grad subiectivitatea, afinitatea, patima, de ce tocmai aici se ocolește confruntarea opiniilor?

Emisiunile care într-adevăr se rețin sînt emisiunile-dialog, mai populare, mai democratice, pentru că tind spre un al doilea dialog, fundamental, acela cu publicul. Spectatorii, asistînd la un dialog real (chiar dacă e ușor regizat), se simt implicați în dialectica demonstrației, capătă un drept de participare, aproape că sînt invitați să-și spună părerea, în orice caz nu sînt lăsați să moșăie în fotolii, în așteptarea vreunei vedete de muzică ușoară, a vreunui meci de fotbal sau a teledjurnalului de noapte. Dacă se continuă așa, cu soliloquiul anodine, cu misiionarism telecultural, să nu ne mirăm că într-o bună zi întreaga rețea de energie electrică va începe să înregistreze scăderi considerabile la consumul de curent în orele de transmisii artistico-literar-critice (fiindcă, în treacăt fie spus, pentru informație și comentariu cultural-artistic avem presa, mai interesantă, mai serioasă, mai profundă și chiar

mai promptă (decît televiziunea), să nu ne mirăm că interesul telespectatorilor va fi captat în întregime de fotbal și box (dialectică pură!), de teatru și film (dialectică figurată!), rămînînd ca pentru discursuri și simpozioane tip SRSC să se găsească la „Poșta TV” niște explicații teoretice, spre calmarea vreunui abonat totalitar.

Avînd această (poate) idiosincrazie, am umnărit cu inimire, într-o seară de vineri, un dialog. Cam timid, cam convențional-politicos, dar, orice s-ar spune, dialog. Fîrrește, nu pe teme artistice, nu pe probleme literare, nu în jurul unei cărți sau a unui spectacol, ci într-o chestiune de medicină. Au dialogat homeopatia și acupunctura cu alopatia. S-au produs argumente și statistici. S-au cerut dovezi. S-au făcut, cu finețe, ironii. S-au supralicitat efecte. S-au pus frîne. S-a ajuns chiar la o anumită concluzie, după împărțirea prăzii științifice, și telespectatorii au avut ce să rețină din această confruntare. Ţmi amintesc că a mai avut loc o discuție pe aceeași temă, în cadrul aceleiași emisiuni, dar aceasta din urmă a fost indiscutabil mai interesantă tocmai datorită dialogului. Se poate dialoga fără să discredităm vreuna din păreri, fără să privilegiem o parte sau alta, fără să-i abandonăm pe spectatori în confuzie și echivoc. Dialogul este nu numai posibil, dar și necesar. Și telegenic!

Se obișnuiește ca, la sfîrșit de an, să faci bilanțuri, sinteze și urări. Nu voi face nici bilanț, nici sinteză. Voi exprima doar niște urări (de fapt, dorințe de simplu telespectator): mai multe anchete sociale, mai multe dialoguri, mai mult umor, mai mult teatru, mai mult curaj civic, mai mult curaj intelectual, mai multă vervă, mai mult ritm, mai multă spontaneitate și autenticitate, mai multe emisiuni, mai multă televiziune. Mai puține clișee, mai puțin convenționalism, mai puțină vorbărie, mai puțină poetizare, mai puține floricele de stil, mai puțină umplutură, mai puțină monotonie, mai puțină eterogenie. *Mai multă televiziune.*

Continui să fiu convins că televiziunea se găsește, la începutul anului 1971, pe drumul cel bun al constituirii personalității sale.

Emil Hossu și Mariana Mihuț în „Ciuta”